

Sygn. akt III AUa 203/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Ewa Drzymała
Sędziowie:	SSA Maria Szaroma SSA Marta Fidzińska - Juszcak (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Dorota Stankowicz

po rozpoznaniu w dniu 7 października 2014 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **W. Ł.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.**

o ustalenie właściwego ustawodawstwa

na skutek apelacji wnioskodawcy W. Ł.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 19 grudnia 2013 r. sygn. akt VI U 1630/12

u c h y l a zaskarżony wyrok, znosi postępowanie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Kielcach.

Sygn. akt III AUa 203/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Kielcach – Sąd Pracy i (...) oddalił odwołanie **W. Ł.** od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 5 października 2012 r., którą organ rentowy ustalił, że w stosunku do wnioskodawcy od dnia 1 lipca 2012 r. ma zastosowanie polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca W. Ł., ur. dnia (...), od dnia 1 czerwca 2010 r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. W dniu 1 lipca 2012 r. wnioskodawca zawarł umowę o pracę z (...) s.r.o. w C. (...). W dniu 16 sierpnia 2012 r. W. Ł. zwrócił się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z wnioskiem o ustalenie właściwego ustawodawstwa, do którego dołączył kopię umowy o pracę, zawierającą zanonimizowane dane odnośnie wymiaru czasu pracy

i wysokości wynagrodzenia oraz niepotwierdzoną kopię zgłoszenia do ubezpieczeń w słowackiej instytucji ubezpieczeniowej. Następnie wnioskodawca przedłożył kopię tej samej umowy, zawierającą informację, że obowiązujący go wymiar czasu pracy wynosi 1 godzinę tygodniowo. Wnioskodawca nie przedstawił innych dokumentów, potwierdzających objęcie go ubezpieczeniami społecznymi na Słowacji.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Podzielając stanowisko organu rentowego Sąd Okręgowy zaakcentował, że wnioskodawca nie przedłożył dokumentów, w tym przede wszystkim zaświadczenia A1, wydanych przez instytucję właściwą do spraw zabezpieczenia społecznego na Słowacji, które potwierdzałyby, że w spornym okresie został objęty ubezpieczeniem społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę na Słowacji. Sąd podkreślił, że wnioskodawca odmówił również wyjaśnienia, czy uzyskał od pracodawcy jakiegokolwiek dokumenty potwierdzające objęcie go ubezpieczeniem społecznym na Słowacji, ograniczając się jedynie do przedstawienia kopii dokumentów w postaci: protokołów z kontroli przeprowadzonych przez słowacki organ ubezpieczeń i przez inspekcję pracy, zaświadczeń pracodawcy, raportów z wykonanej pracy i poświadczeń wypłat wynagrodzenia w celu wykazania, że faktycznie świadczył pracę w wykonaniu umowy zawartej z (...) s.r.o. w C. (...). Jednocześnie Sąd zaakcentował, że dowodzenie przez wnioskodawcę wykonywania przedmiotowej umowy na terenie Słowacji było zbędne, albowiem okoliczności tej nie kwestionował organ rentowy. Dodatkowo, powołując się na uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r. (sygn. akt II UK 333/12) Sąd Okręgowy uwypuklił, że w sytuacji, gdy ubezpieczony wykonuje pracę najemną i jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność w różnych państwach, organ ubezpieczeń społecznych (ZUS) jest uprawniony jedynie do wskazania ustawodawstwa właściwego stosownie do treści art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r.

w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a nie do oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia przez pryzmat przesłanek z art. 22 k.p. ani też

w kontekście dyspozycji art. 58 k.c. w zw. z art. 300 k.p. Konkludując Sąd Okręgowy podkreślił, iż w niniejszej sprawie brak było podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca od dnia 1 lipca 2012 r. powinien podlegać ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę na Słowacji, co skutkowało objęciem go obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi w Polsce z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1442). Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy oddalił odwołanie wnioskodawcy na zasadzie art. 477¹⁴ §1 k.p.c.

Apelację od wyroku wywiódł wnioskodawca W. Ł., zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu rażące naruszenie:

1) prawa procesowego, tj.:

a) art. 379 pkt 5 k.p.c. poprzez prowadzenie postępowania dotkniętego nieważnością z uwagi na treść art. 477¹¹ § 2 k.p.c., a mianowicie niewezwanie pracodawcy wnioskodawcy - spółki (...) s.r.o. jako zainteresowanego, podczas gdy w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych stronami postępowania są ubezpieczony, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy i zainteresowany, a zainteresowanym jest zgodnie z art. 477¹¹ § 2 k.p.c. ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy, a zatem pracodawca wnioskodawcy jako zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne do słowackich instytucji właściwych z uwagi na zatrudnienie wnioskodawcy na podstawie umowy o pracę; a nadto:

b) oparcie zaskarżanego wyroku na fakcie nieprzedstawienia przez wnioskodawcę dokumentu A1, podczas gdy poświadczenie A1 wydawane jest przez słowacką instytucję właściwą, a to Socialną Poistovną jedynie na podstawie ustalonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustawodawstwa słowackiego, a zatem jest dokumentem wieńczącym procedurę ustalania ustawodawstwa właściwego, a nie dokumentem ją inicjującym, a twierdzenie przeciwne świadczy o nieznamomości przepisów wspólnotowych o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego;

c) wydanie zaskarżonego wyroku w sytuacji, gdy wnioskodawca winien podlegać od dnia zawarcia umowy o pracę tj. od dnia 1 lipca 2012 r. ustawodawstwu słowackiemu i dlatego też wyrejestrował się od dnia zawarcia umowy o pracę

ze słowackim pracodawcą z ubezpieczeń w Polsce i w okresie świadczenia pracy najemnej na Słowacji nie powstaje dla niego obowiązek odprowadzania składek, gdyż wszystkie składki z tego tytułu odprowadza za niego jego słowacki pracodawca,

2) prawa materialnego, a to:

a) art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE.L.04.166.1 ze zm.), zawierającego normę kolizyjną, wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich Unii przez co wyłączona jest możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób niż wskazany przez normę dotyczącą koordynacji ubezpieczeń społecznych,

b) art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji zabezpieczenia społecznego (DZ.U.U.E.L.284.1) poprzez podtrzymanie przez Sąd pierwszej instancji decyzji organu rentowego, która w swej treści nie uwzględnia treści art. 13 rozporządzenia nr 883/2004 oraz art. 14 rozporządzenia nr 987/2009, a zatem nie może być kwalifikowana jako decyzja w ogóle,

c) art. 5 w/w rozporządzenia nr 987/2009 poprzez nieuwzględnienie nadanego wnioskodawcy numeru ubezpieczenia rodne cisto, podczas gdy Sąd miejsca zamieszkania nie może tej okoliczności zignorować, istnienie bowiem tytułu ubezpieczenia społecznego za granicą wyklucza dokonywanie ustaleń przeciwko dowodowi ubezpieczenia społecznego w innym państwie oraz poprzez podważenie ważności umowy o pracę, na podstawie której został wydany przez instytucję innego państwa członkowskiego dokument potwierdzający zgłoszenie wnioskodawcy do ubezpieczenia społecznego w tym innym państwie członkowskim - registry Ust FO;

d) art. 11 ust. 2 lit. a rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego zastosowanie, podczas gdy przepis ten nie miał zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ wnioskodawca wykonuje nie tylko pracę na własny rachunek w Polsce, ale także pracę najemną na Słowacji, w związku z tym zastosowanie do niego ma wyłącznie art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004,

e) art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego niezastosowanie i doprowadzenie w rezultacie do sytuacji, w której - wbrew przepisom rozporządzenia - wnioskodawca podlega w tym samym czasie ustawodawstwu dwóch różnych państw członkowskich,

d) art. 13 ust. 2 lit. a i art. 14 c rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U.U.E.L.71.149.2 ze zm.) poprzez uznanie, iż praca nie jest przez wnioskodawcę wykonywana na terenie Słowacji, podczas gdy, praca ta ma charakter rzeczywisty i jest efektywna zarobkowo, jak również nie nosi znamion charakteru pracy marginalnej;

e) art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. Nr 80, poz. 432 ze zm.) poprzez ocenę stosunku łączącego wnioskodawcę z pracodawcą słowackim przez pryzmat prawa polskiego, podczas gdy umowa o pracę i jej ewentualna pozorność winna być rozstrzygana na podstawie prawa obowiązującego na terytorium Słowacji.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty wnioskodawca wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez jego uchylenie bądź zmianę w ten sposób, iż Sąd drugiej instancji uchylił zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji oraz zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 5 października 2012 r. i uznał, iż wnioskodawca podlega ustawodawstwu słowackiemu od dnia 1 lipca 2012 r. oraz zobowiąże Zakład Ubezpieczeń Społecznych do zawiadomienia o tym instytucji słowackiej w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009, ewentualnie uchylenie wyroku Sądu

pierwszej instancji oraz zaskarżonej decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu organowi we właściwym trybie ze wskazaniem na stwierdzone uchybienia - przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego, a nadto zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kosztów procesu, w tym kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Stosownie do treści art. 477¹¹ § 1 kodeksu postępowania cywilnego stronami postępowania sądowego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych są: ubezpieczony, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy oraz zainteresowany. W myśl art. 477¹¹ § 2 zdanie pierwsze k.p.c., zainteresowanym w rozumieniu przedmiotowej ustawy jest ten, czyje prawa

lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli osoba taka nie została wezwana do udziału w sprawie przed organem rentowym, to sąd wezwie ją do udziału w postępowaniu bądź z urzędu, bądź na jej wniosek lub na wniosek jednej

ze stron (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 maja 2004 r., III AUa 934/03, OSA 2005/4/11, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 grudnia 2004 r., III AUa 2134/03, LEX nr 1517776, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2000 r., II UKN 128/00, OSNAP 2002/15/368, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 1998 r., III ZP 20/98, OSNAP 1998/23/690).

W rozpoznawanej sprawie dotyczącej ustalenia właściwego ustawodawstwa nie budzi wątpliwości, iż zainteresowanym w rozumieniu powołanego przepisu

art. 477¹¹ k.p.c. jest słowacki pracodawca zatrudniający wnioskodawcę w oparciu

o umowę z dnia 1 lipca 2012 r., tj. spółka (...) s.r.o. w C. (...), albowiem zaskarżona decyzja organu rentowego mimo, iż skierowana jest

do wnioskodawcy, wpływa swoją treścią na prawa i obowiązki w/w pracodawcy jako strony łączącej ją z wnioskodawcą umowy o pracę i płatnika składek

na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. W postępowaniu przed sądem pierwszej instancji w charakterze stron występował zaś jedynie wnioskodawca W. Ł. oraz organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.. W konsekwencji powyższego stanu rzeczy strona postępowania sądowego, a taką była zainteresowana słowacka spółka (...) s.r.o. w C., nie otrzymała odpisu zaskarżonej decyzji, odwołania, odpowiedzi na odwołanie, odpisu pism procesowych, nie mogła ustosunkować się do tych pism i zająć stanowiska w sprawie.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw zachodzi

w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. wówczas, gdy strona procesu, wbrew swojej woli zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 czerwca 1961 r., 3 CR 953/60, Nowe Prawo z 1963 r. nr 1, str. 117; z dnia 20 stycznia 1966 r., II PR 371/65, OSNCP 1966/10/172; z dnia 13 czerwca 2002 r., V CKN 1057/00, LEX nr 55517 i z dnia 10 lipca 2002 r., II CKN 822/00, LEX nr 55519), a nieważność postępowania - stosownie do treści art. 378 §1 k.p.c. - sąd drugiej instancji bierze pod uwagę z urzędu.

W rozpoznawanej sprawie, co zaznaczone zostało już w rozważaniach dokonanych powyżej, nieważność postępowania zachodzi w związku z tym, że rozpoznając odwołanie wnioskodawcy W. Ł., Sąd Okręgowy nie wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego jego słowackiego pracodawcy, będącego stroną umowy o pracę z dnia 1 lipca 2012 r. i płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Powyższe skutkuje koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku, zniesieniem postępowania przed Sądem Okręgowym w całości i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Kielcach.

W świetle dokonanych wywodów bezprzedmiotowe staje się snucie rozważań

w zakresie pozostałych zarzutów podniesionych w apelacji, a dotyczących dokonania błędnych ustaleń stanu faktycznego, przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku, jak również zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Z tego też względu jedynie ubocznie godzi się zauważyć, iż przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy winien zwrócić uwagę na kwestię obowiązywania od dnia 28 czerwca 2012 r., a zatem już w dacie zawarcia przez wnioskodawcę umowy o pracę

z dnia 1 lipca 2012 r., art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego

i Rady (WE) nr 987/2009 r. z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2204 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE L 284/1). Przepis ten, tj. art. 14 ust. 5b został dodany do w/w rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009 w drodze art. 2 pkt 2 lit.b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 883/2204 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenie (WE) nr 987/2009 dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2204 (Dz. U. UE.L.2012.149.4).

W konkluzji podkreślić należy, iż rozpoznając ponownie sprawę Sąd Okręgowy zobowiązany będzie wezwać do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego słowacką spółkę (...) s.r.o. w C. i postępowanie prowadzić z jej udziałem jako strony zgodnie z treścią art. 477¹¹ § 2 k.p.c.

Stwierdziwszy nieważność postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c. Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 386 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.